



פרשת נִגְשׁ — אהבת יוסף לאחיו

כאשר יוסף עמד להתגלות לאחיו הוא אמר: "הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעֵלְי! וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְנַדַּע יוֹסֵף אֶל אָחָיו" (מה א). יוסף רצה להיות לבד עם האחים שלו בזמן שהוא התגלה אליהם, ואפילו בלי שומרי ראשו. על מעשה זה של יוסף שאלו רבותינו ב"תנחומא" (ויגש ה): מדוע יוסף הסתכן להיות לבד עם האחים שלו בטרם גילה להם שהוא יוסף? הרי הם היו יכולים להרוג אותו על כל מה שעשה להם? עונים על כך רבותינו שיוסף אמר: "מוטב שאיהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים". אם יהיו נוכחים מצריים בזמן ההתגלות והם ישמעו את יוסף אומר "אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם" (מה ד) – מייד היה מתפרסם שהאחים של יוסף מכרו אותו, והייתה נגרמת להם בושה. כדי למנוע זאת, הסתכן יוסף להיות לבד עם האחים בזמן ההתגלות שלו.

בפסיקתא רבתי (ג מה) שאלו רבותינו: מדוע יוסף הושיב את אביו בארץ גושן, רחוק ממקום מגוריו של יוסף? ותשובתם היא שיוסף לא רצה להיות קרוב לאביו, כדי שלא יזדמן לאביו לשאול אותו כיצד הוא הגיע למצרים, ועל ידי כך תיגרם בושה לאחים כשיעקב ידע שהם מכרו את יוסף.

אחרי ההתגלות של יוסף לאחיו נאמר: "וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרְי בְּנֵימָן אָחָיו וַיִּבְכֶּה, וּבְנֵימָן בָּכָה עַל צַוְאָרְיוֹ" (מה יד). במסכת מגילה (זט:) אמר רבי אלעזר שיוסף בכה על שני בתי המקדש שיהיו בחלקו של בנימין ויחרבו, ובנימין בכה על משכן שילה שיהיה בחלקו של יוסף וסופו להיחרב.

מקשים המפרשים: מדוע בשעת שמחה כזו, בעת שיוסף התגלה לאחיו, מצאו יוסף ובנימין לנכון לבכות על חורבנם של בתי המקדש?

ענה על כך רבי יחזקאל מקוזמיר בספרו "תורת יחזקאל" על פי המבואר במסכת יומא (ט:) שבית המקדש השני חרב מחמת שנאת חינום; וכך נאמר שם בגמרא: "מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגילוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקים בתורה, במצוות ובגמילות חסדים – מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חנום. ללמדך ששקולה שנאת חנום כנגד שלוש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים".

לכן, במפגש הראשון של יוסף ובנימין לאחר מכירת יוסף והירידה למצרים, כשנוכחו לדעת כמה חמורות ההשלכות של שנאת החינום שהייתה במשפחת יעקב, וכמה צרות עוד עתידה שנאת החינום להביא על עם ישראל – בכו שניהם.



יוסף בכה על החורבן שיהיה בחלקו של בנימין, ובנימין בכה על החורבן שיהיה בחלקו של יוסף. באופן טבעי, היה צריך יוסף לבכות על חורבן משכן שילה שיהיה בחלקו, ובנימין היה צריך לבכות על חורבן בתי המקדש שיהיו בחלקו; ומדוע כל אחד בכה על החורבן שיהיה בחלקו של אחיו? התשובה על כך שכבר אז התחילו יוסף ובנימין בתיקון שנאת החינם, בכך שכל אחד בכה על צערו של השני.

מכאן למד רבי יחזקאל מקוזמיר שצערו של הזולת צריך לנגוע לליבו של אדם יותר מאשר צער עצמו.

יוסף הצדיק לא הסתפק בכך שמחל לאחים וקיים את מצות "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט יז), אלא קיים את מצות העשה "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (שם יח) שעליה אמר רבי עקיבא שמצנה זו היא כלל גדול בתורה (ירושלמי מסכת נדרים פרק ט הלכה ד).